

**МЕДИЦИНА ФАКУЛЬТЕТИНДЕ АНГЛИС ТИЛИН ОКУТУУДАГЫ АЙРЫМ
ТАТААЛДЫКТАР ЖАНА АНЫ ЧЕЧҮҮНҮН АЙРЫМ ЖОЛДОРУ**

**НЕКОТОРЫЕ ТРУДНОСТИ В ОБУЧЕНИИ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В
МЕДИЦИНСКОМ ФАКУЛЬТЕТЕ И КОЕ-КАКИЕ ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ**

**SOME DIFFICULTIES IN TEACHING THE ENGLISH LANGUAGE IN MEDICAL
FACULTY AND SOME WAYS OF THEIR SOLUTION**

Аннотация: Макалада англис тили сабагын окутууда болочок дарыгердин кесиптик компетенциясын калыптандыруунун айрым ыкмалары каралат.

Аннотация: В этой статье рассматриваются отдельные способы формирования на уроке английского языка профессиональной компетенции будущего врача.

Abstract: This article discusses some ways of forming the professional competence of the future doctor at the English lesson.

Түйүндүү сөздөр: коммуникация, коммуникативдик ишмердик компетенция, пикир алышуу, кептик карым-катыш, маалымат, анализ, кесипкөй адис, келечек.

Ключевые слова: коммуникация, коммуникативная деятельность, компетенция, общение, разговорное общение, информация, анализ, профессионал, будущее.

Key words: communicative activities, competence, communication, talking, information, analyses, specialist, future.

Азыркы учурда чет тилдерин, айрыкча, англис тилин окуп үйрөнүү көптөгөн себептерге байланыштуу билим берүүнүн негизги зарылдыктарынын бири болуп саналат. Себеби чет тилдерин окуп үйрөнүү менен адамдын дүйнө таанымы байып, окутулуп жаткан өлкөнүн салт-санаасы, каада-салты, тарыхы жана маданияты жөнүндөгү түшүнүгү кеңейет. Ошону менен катар чет тилдерин өздөштүрүүгө жетишүү менен интернет желесинде пикир алышуудан баштап, айлык-акысы жогору престиждүү ишке жайгашуу мүмкүнчүлүгүнө чейинки мүмкүнчүлүктүн кең диапозону ачылат.

Жогорку окуу жайларында жалпы билим берүү предметтеринин жана адисти милдеттүү гуманитардык даярдыктан өткөрүү багытында чет тили негизги компонент болуп эсептелет. Жогорку окуу жайлардын билим берүү системасында “Чет тилдери” сабагы негизги орунда турат. Себеби чет тилин окуп үйрөнүүдө студенттерде пикир алышуунун жаңы каражаты катары башка тилди пайдалануу мүмкүнчүлүгү жана жөндөмү, ар кандай чөйрөгө, мисалы, медицина тармагына байланыштуу актуалдуу жана пайдалуу жаңы маалыматтарды алуу мүмкүнчүлүгү калыптанат. Ошондон улам медицина факультетинде англис тилин окутуунун бөтөнчөлүгү – предметти үйрөтүүнүн өзгөчө мамилесин талап кылат [1]. Себеби англис тили профилдештирүү сабактарынын катарына кирбейт. Ошондуктан предметке болгон мамилени түп тамырынан бери өзгөртүп, аны окуп үйрөнүүгө болгон кызыкчылыкты күчөтүү өзгөчө мааниге ээ болот.

Медицина факультетинде англис тилин окутуу конкреттүү максат коюудан: адистештирилген шарттагы коммуникативдик аракеттерден жана алдын ала эсептелген мүмкүнчүлүктөрдөн (ооруканаларда, поликлиникаларда, дарыканаларда) куралат. Максатка ылайык, англис тилин окутуу кесиптик багытты, предметтер аралык жана коммуникативдик-ишмердиктик багытында курулуп, кесиптик компетенция багытын окуу процессине киргизүүгө жетишет. Бирок чет тилдерин эркин пайдалана билүүгө жетишүү зарылдыгын жана келечектеги кесиптик ишиндеги анын потенциалдык мүмкүнчүлүктөрүн түшүнүп туруп, медицина факультетинин студенттери мурдагыдай эле чет тилдерин окуп үйрөнүүгө жетиштүү көңүл бурушпай, аны жакшы өздөштүрө албай келишет. Себеби англис тилин

окуп үйрөнүү - көп убакытты жана күчтү, эркти талап кылган абдан татаал процесс. Ошондон улам аны окутуп үйрөтүүдө айрым себептерге байланыштуу бир топ татаалдыктар келип чыгат.

ОшМУнун медицина факультетинде окуган студенттерге англис тилин окутуп үйрөтүүгө байланышкан татаалдыктарды аныктоодо алардын аталган предмет боюнча жалпы жетишүүсүнө, бардык тайпалардагы студенттердин билим сапатына анализ жүргүзүлүп, жыйынтыгында орточо балл коюлду. Бардык тайпаларда билим алып жаткан ар түрдүү жаштагы кыздар да, балдар да анализге катышты. Изилдөө анализинин жыйынтыгы – жалпы жетишүү 100%, билим сапаты – 50,3% , орточо балл – 3,4 кө барабар экендигин көрсөттү.

Ошентип, студенттердин көпчүлүк бөлүгү англис тилин окуп үйрөнүүдө кыйынчылыкка туш келип, англис тилин окуп үйрөнүү үчүн мотивацияны күчөтүү боюнча жардамга муктаж болушат. Ошондуктан көпчүлүк студенттердин негизги максаты өзүн ар тараптуу өнүгүшүн камсыз кылуу үчүн билим алууга багытталбай, эптеп курстан курска өтүүгө жумшалат.

ОшМУнун медицина факультетинин студенттеринен сурамжылоо жүргүзгөн учурубунда, туш келген татаалдыктары жана англис тилин окуп үйрөнүүдө мотивациянын төмөндөшүнүн төмөндөгүдөй себептери аныкталды:

- шаардагы жана айылдардагы орто мектептерде чет тили мугалимдеринин жетишсиздигинен, мектеп программасындагы англис тилинин окутулбагандыгы;

- мектепте чет тилин окутуп үйрөтүүдө төмөнкү деңгээлдеги билимдин берилиши, же базалык деңгээлге окуучунун ээ болбогондугу;

- предметтин камсыздальшындагы педагогдун аракетине карама-каршы келген аракеттер;

- келечек турмушунда англис тилин пайдалана билүү зарылдыгы жөнүндөгү түшүнүктүн жетишсиздиги;

- көлөмдүү тексттик материалдардын кабыл алууга жана эсте тутууга татаалдыгы;

- сабакты окуп үйрөтүүнүн монотондук ыкмасы;

- сабакка болгон кызыкчылыктын жоктугунан англис тилин окутуп үйрөтүүнүн татаалдыгы;

- англис тилин окуп үйрөнүү жөндөмүнүн жетишсиздиги;

- тилдик барьер, өз оюн айтуудан тартынгандык, туура сүйлөй албай калуудан кооптонуу;

- медицина факультеттериндеги англис тилинин грамматикасы боюнча базалык окуу куралдарынын жетишсиздиги.

Мына ушундай себептерге байланыштуу, англис тили сабагын окуп үйрөтүүдө англис тилинин маанилүүлүгүн түшүнүп, англис тилин окуп үйрөнүүгө студенттердин кызыкчылыгын жаратып, белгиленген татаалдыктарды кыскартууга негиз боло турган психологиялык-педагогикалык шартты ар бир сабакта жаратуу тапшырмасы мугалимдерге коюлат. Бул багытта мугалим өзүнө жана өзүнүн билим күчүнө ишенип, ар бир студентке жардамдашып, окуу процессине билим деңгээлине карабай, бардык студенттерди киргизиши керек. Ошону менен катар эле англис тилин окуп үйрөнүүнүн зарылдыгын түшүндүрүп, турмуштагы ал тилди пайдалана билүү аркылуу жетишкен артыкчылыктарды мисал келтирип, алар тандап алган кесибине ылайык зарылдыктарды, бул тилдин эл аралык деңгээлдеги маанисин түшүндүрүшү зарыл. Мисалы, англис тили аркылуу башка өлкөлөрдө да достук мамиленин кеңейишине жол ачылышы, ооруканалар, поликлиникалар, дарылоо мекемелери дарт аныктоо жана дарылоодо чет элдик жаңы жабдыктарды пайдалана тургандыгын, келечектеги ишинде эсептөө техникасы жана компьютерлер кеңири пайдаланылышын, оорулууларды дарылоодо жаңы ыкмалар пайдаланылышы кеңири түшүндүрүлүшү керек. Себеби болочок дарыгер ар кандай багыттагы маалыматтык адабияттарды пайдалана билүү ыкмаларына ээ болуп, сөздүктү пайдалануу менен адистик тексттерди которо билиши шарт. Алардын ишинде дары-дармектерди пайдалануу боюнча берилген көрсөтмөлөрдү түшүнө билүүгө өзгөчө көңүл бурулат. Ошондуктан, медицина

факультетинин бүтүрүүчүсү ушул сыяктуу англис тилинде келе турган жаңы маалыматтарды эркин пайдаланууга жетишиши талап кылынат.

Педагог сабактын максатын студенттин үй тапшырмасын аткаргандыгы жана аткарбагандыгына карап, баалоо процессине айландырбай, англис тилине карата студенттердин кызыкчылыгын ойготуп, бардыгына стимул берип, билимге кызыктырып, сабакты: контингенттер, өлкөлөр боюнча саякатка айландырып, ар башка улуттун өкүлдөрү, алардын маданияты жана каада-салты менен тааныштырууга арнашы керек [3].

Тил үйрөнүүнүн кийинки этабында биринчи курстун студенттеринде бири-бирине карата адептүү мамилени калыптандыруу, айлана-чөйрөсү менен толеранттулукту калыптандыруу максатында улуттук маданият менен чет өлкөлөрдүн маданиятын салыштыра билүү этабы маанилүү этап болуп саналат. Себеби бул этап студенттердин таанып билүү процессин бир топ активдештирет.

Жаңы муундун билим берүү стандарты компетенттүүлүк мамилеге негизделип, компетенттүүлүктү ишмердүүлүктүн универсалдуу ыкмасы катары кабыл алып, студент ээ болгон билимди, ыкмаларды, жөндөмдөрдү окууда жана окуудан тышкары ишмердикте, турмуштун реалдуу шартында пайдаланып, студентти максатка ийгиликтүү жетүү үчүн зарыл болгон пайдалуу билимге багыттайт. Ал эми чет тилдерин окутуу учурунда базалык компетенцияларды калыптандыруу каражаты катары окутулган материалдарды берүүнүн өзгөчө формалары жана ыкмалары кызмат кылат. Мында студенттердин чыгармачылык потенциалын ачуу, алардын ой жүгүртүү активдүүлүгүн жана чет тилине болгон кызыкчылыгын ойготуу каражаттарын издеп табуу - мугалимдерге жүктөлгөн негизги тапшырма. Бул маанилүү маселенин чечилишинде студенттердин өз алдынча чыгармачылык менен өздөштүрүүгө мотивдештирүү – билим берүүнүн активдүү методу катары биринчи планга чыгат.

Билим берүүнүн активдүү методу окуу процессинин ар кандай этаптарында пайдаланылышы мүмкүн. Мисалы, аудиториялык сабактарда англис тили боюнча – интеллектуалдык машыгуу, иштиктүү, ролдоштурулган оюн сабактары, дикуссиялар, реалдуу турмуш кырдаалдары, конкурстар, викториналар, тегерек столдор, презентациялар, долбоорлор, маалымат-клубу, конференция ж.б.у.с. активдүү ыкмалар колдонулушу мүмкүн. Бул ыкмалар аркылуу мотивациялардын бийиктеши англис тили боюнча студенттердин дистанттык олимпиадаларга катышуусуна жол ачат. Бул ыкмалар медицина факультетинде актуалдуу ыкмалар болуп калууда.

Өзүнүн сабагында татаалдыктарды жана студенттердин мотивациясын жогорулатуу маселесин чечүү үчүн бизде болочок дарыгерлердин кесиптик ишмердигинин түрдүү аспектилерине моделдештирилген ролдоштурулган оюн сабактары кеңири колдонулат.

Оюн формасындагы сабактарды өткөрүү адистик ишмердигине байланышкан студенттин предметтик билимин комплекстүү пайдалануусун, аларды чет тилинде жүзөгө ашыруусун камсыз кылат. Ошону менен катар студенттердин адистик карым-катыштын каражаты катары англис тили толук үйрөнүүгө аракет кылышына негиз болот.

Ролдоштурулган оюн сабактарды жыйынтыктоочу акыркы сабактарда кандай өткөрүлсө, айрым темаларды окуп үйрөнүү процессинде да дал ошондой уюштурулат. Маселен, "Health Service", "In the hospital", "A visit to the doctor", "At the Dentist's" ж.б.у.с. темалар оюн сабактарын өткөрүүгө жемиштүү негиз болуп бере алат. Бул ыкманы билим деңгээли төмөн болгон студенттерге да пайдаланууга болот.

Студенттер өздөрү үчүн актуалдуу болгон маселелер боюнча дискуссияларга активдүү катыша турганын турмуш көрсөттү. Мисалы, "Азыркы адамзат көйгөйлөрү", "Дени сак өмүр", "Азыркы англис тили" ж.б.у.с. темалар ар бир студентти кайдыгер калтырбайт. Бул учурда студентти көйгөйлүү процесске жана аны терең изилдөө болуп эсептелет. Коюлган маселе боюнча чыгармачылык менен ой жүгүртүүгө түрткү болуу педагогдун негизги милдеттеринин бири болуп саналат. Дискуссия учурунда студенттер коюлган маселе боюнча өзүнүн көз карашын коргоону, башкалардын оюн уга билүүнү, алар менен биргеликте чечим кабыл алууну үйрөнөт. Окутуунун бул формасы студенттердин демилгелүүлүк,

коммуникабелдүүлүк, толеранттуулук сыяктуу инсандык сапаттарын өнүктүрөт [6]. Актуалдуу маселелерди чечүү боюнча окутуучу менен студенттердин кызматташуусу студенттердин бири-бири менен болгон карым-катыштагы жөндөмүн өркүндөтүп, маселени тилдик барьердин жоюлушу менен жолго коюшат. Ошентип, дискуссияларга катышуу менен студенттердин жамаатта иштөө, эффективдүү карым-катыш, стандарттык жана стандарттык эмес кырдаалдарда чечим кабыл алуу жана аларга жоопкерчилик алуу компетенциялары калыптанат.

Биз пайдаланган ыкмалардын арасында долбоорлоо ыкмасы студенттердин өз алдынча иштериндеги активдүү окуп үйрөнүүсүн камсыз кылган эффективдүү ыкма болуп эсептелет. Мында студенттер өз алдынча же окутуучунун жардамы аркылуу зарыл болгон маалыматтарды издөөнү жана тандоону жүзөгө ашырат. Тагыраак айтканда, маалымат айдынына багыт алууну үйрөнөт. Бул сабакта студенттер активдүү катышып, окутуучу аларды ишмердикке багыттап, аларга көмөктөшөт. Долбоорду студенттер компьютердик презентация, эссе, реферат түрүндө көрсөтүп, коюлган маселелерге аргументтүү жооп берүүнү, жолдошторунун сындарын туура кабыл алууну, өз ишин адекваттуу баалоону үйрөнөт.

Жыйынтыктап айтканда, активдүү билим берүү процессинде студенттер өзүнүн максаттарын жана муктаждыктарын түшүнүп, керектүү материалдарды тандап алып, ар түрдүү маалыматтарды пайдалануу; өз ишмердигинин жыйынтыгын талкуулап, анын үстүнөн ойлонуу; окутуучу менен жана өз ара кызматташуу; түздөн-түз чет тили аркылуу активдүү ойлонуу жана таанып билүү ж.б.у.с. бир топ компетенцияларга ээ болот.

Адабияттар:

1. [http://www.englishteachers.ru/forum](http://Английский язык для медиков./Л.П. Чурилов, С. Г. Ханикатт (США), У.Дж. Скоггинса (Великобритания). С-Пб, 2012.2. Гутарева Н. Ю. Основные вопросы профессионально-ориентированного обучения английскому языку в неязыковом вузе. – <a href=)
3. Панжинская Н.И. ”Формирование коммуникативной компетентности при изучении английского языка в медицинском колледже”. Международный журнал экспериментального образования.; 4-2,2012.
4. «Профессионально направленное обучение иностранному языку» журнал «Специалист» №4 2013 г. М.А. Попов
5. Репьюк Е.В. “Актуальные проблемы фундаментализации образования”.Международная заочная онлайн-конференция, Москва,2016.
6. Соловова Е. Н. Методика обучения иностранным языкам. Продвинутый курс. М.:АСТ; Астрель, 2008. – С. 28